

Protocol 6.7:

“Pesten”

Woord vooraf

Dit pestprotocol is opgesteld om pestproblematiek, binnen alle locaties van het DaCapo College, volgens eenzelfde stappenplan aan te pakken.

Door het opstellen van dit protocol wil het DaCapo College duidelijkheid verschaffen aan alle mogelijke betrokkenen bij pestproblematiek. Ook staat er beschreven wat we onder pesten verstaan en welke partijen er betrokken kunnen zijn bij pestproblematiek.

In dit protocol zijn verschillende rollen beschreven die door personeelsleden van het DaCapo College vervuld worden. Voor het vinden van de juiste personen, verwijzen wij naar de schoolgids van het DaCapo College.

Wat is plagen?

We spreken over plagen wanneer leerlingen min of meer aan elkaar gewaagd zijn. Het vertoonde gedrag is onschuldig en nodigt uit tot een reactie van eenzelfde soort. Het gaat dan om een spel, dat door geen van de betrokkenen als bedreigend of echt vervelend wordt ervaren. Plagen is niet systematisch en heeft geen nadelige gevolgen voor degene die het ondergaat. Er is sprake van een pedagogische waarde: door elkaar eens uit te dagen leren kinderen heel goed om met allerlei conflicten om te gaan. Het is een vaardigheid die later in hun leven van pas komt.

Wat is pesten?

Op het DaCapo College hanteren we de regel dat degene die pesten ondergaat, bepaalt of het vertoonde gedrag gewenst is of niet meer. Hij of zij bepaalt dus of er sprake is van pesten. Wat voor de één een grapje of een plagerijtje is, kan door de ander als enorm vervelend of kwetsend ervaren worden. Wat misschien niet persoonlijk bedoeld is, kan iemand direct raken. Het wordt een probleem als je er samen niet meer uitkomt. We spreken van pestgedrag als dezelfde leerling regelmatig en systematisch bedreigd en bang gemaakt wordt.

Pesten is een vorm van geweld en daarmee grensoverschrijdend en zeer bedreigend. In een klas waar gepest wordt, kunnen alle leerlingen slachtoffer worden. Pestgedrag moet dan ook door iedereen serieus worden genomen.

Wat is digitaal pesten?

(Anonieme) berichten versturen via Sociale Media, schelden, roddelen, bedreigen, foto's van mobieltjes en webcam op internet plaatsen, privégegevens op een site plaatsen, wachtwoorden stelen en misbruiken, haatprofielen aanmaken, virussen sturen, happy slapping en het versturen van een e-mailbom. Twintig procent van de leerlingen heeft te maken met digitaal pesten.

De effecten van digitaal pesten kunnen zeer ernstig zijn. Opnames die via de webcam worden gemaakt, worden vastgelegd door een ander. Deze opnames verdwijnen nooit meer. Over de hele wereld kan een foto op een site staan. Foto's die eenmaal op internet staan zijn soms niet meer te verwijderen.

Hoe wordt er gepest?

Met woorden/foto's: vernederen, belachelijk maken
schelden en/of dreigen
pakken op kwetsbare punten
met bijnamen aanspreken
verhalen verzinnen
gemene briefjes, mailtjes
via Sociale Media
bewerkte foto's en/of opgenomen filmpjes

Lichamelijk:	trekken aan kleding duwen en sjorren schoppen en slaan krabben en aan haren trekken dreigen met wapens Spuwen
Achtervolgen:	opjagen en achterna lopen in de val laten lopen klem zetten of rijden opsluiten
Uitsluiting:	doodzwijgen en negeren uitsluiten van feestjes bij groepsopdrachten
Stelen en vernielen:	afpakken van kledingstukken, schooltas, schoolspullen kliederen op boeken banden lek prikken iets beschadigen
Afpersing:	dwingen om geld of spullen af te geven het afdwingen om iets voor de pestende leerling te doen

Partijen bij het pestprobleem

Bij pesten zijn meerdere partijen betrokken: de gepeste leerling(en), de pester(s), de zwijgende middengroep, het personeel en de ouders.

1. de gepeste leerling

Elke leerling loopt het risico gepest te worden, maar sommige leerlingen hebben een grotere kans om gepest te worden dan anderen. Dat kan bijvoorbeeld komen door uiterlijke kenmerken. Het heeft vaker te maken met vertoond gedrag, de manier waarop gevoelens worden beleefd en de manier waarop die worden geuit. Kinderen die gepest worden hebben vaak andere interesses dan de meeste leeftijdgenoten of ze doen dingen anders. Ze willen graag goed zijn in alle vakgebieden.

Veel kinderen die gepest worden zijn minder weerbaar. Vaak zijn ze angstig en onzeker in een groep en durven ze weinig of niets te zeggen omdat ze bang zijn om uitgelachen te worden. Deze angst en onzekerheid worden verder versterkt door het ondervonden pestgedrag, waardoor het gepeste kind in een vicieuze cirkel komt waar het zonder hulp zeker niet uit komt. Gepeste leerlingen voelen zich vaak eenzaam, hebben in hun gepeste omgeving geen vrienden om op terug te vallen en kunnen soms beter met volwassenen opschieten dan met hun leeftijdgenoten.

Een kind dat wordt gepest, praat er thuis/op school niet altijd over.

Redenen hiervoor kunnen zijn:

- schaamte;
- angst dat de ouders met de school of met de pester gaan praten en dat het pesten dan nog erger wordt;
- het feit dat het probleem onoplosbaar lijkt bij digitaal pesten: ouders zijn soms niet goed op de hoogte van internetontwikkelingen dus het vertrouwen dat zij daadwerkelijk kunnen helpen ontbreekt bij het kind;
- het idee dat het niet mag klikken.

2. *de pester*

Pesters zijn vaak de sterkeren in hun groep. Zij zijn of lijken populair maar zijn dat uiteindelijk niet. Ze dwingen hun populariteit af door stoer en onaantastbaar gedrag. Van binnen zijn ze vaak onzeker en ze proberen zichzelf groter te maken door een ander kleiner te maken. Pesters krijgen vaak andere kinderen mee, want wie meedoet, loopt zelf de minste kans om slachtoffer te worden. Doorgaans voelen pesters zich niet schuldig, want het slachtoffer vraagt er immers om gepest te worden. Echte pesters hebben ook weinig empathisch (invoelend) vermogen, zijn impulsief en domineren graag andere kinderen.

Pestgedrag kan een aantal dieper liggende oorzaken hebben:

- een problematische thuissituatie;
- een vaak gevoelde anonimiteit (ik besta niet); als een pester zich verloren voelt binnen een grote groep, kan hij zich belangrijker maken door een ander omlaag te drukken;
- het moeten spelen van een rol die niet bij hem past;
- een voortdurende strijd om de macht in de klas;
- een gevoel van incompetentie (ik kan niks) op school door slechte cijfers of een laag niveau;
- een zwak gevoel van autonomie (te weinig zelfstandigheid en verantwoordelijkheid).

3. *de zwijgende middengroep*

De meeste leerlingen houden zich afzijdig als er wordt gepest. Ze voelen zich wel vaak schuldig over het feit dat ze niet in de bres springen voor het slachtoffer of hulp inschakelen. Er zijn ook leerlingen die niet merken dat er gepest wordt. Heel af en toe neemt een leerling, of een klein groepje leerlingen, het voor het gepeste kind op.

De *meelopers* zijn leerlingen die incidenteel meedoen met het pesten. Dit gebeurt meestal uit angst om zelf in de slachtofferrol terecht te komen, maar het kan ook zo zijn dat meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en dat ze denken in populariteit mee te liften met de pester. Verder kunnen leerlingen meelopen uit angst vrienden of vriendinnen te verliezen.

4. *het personeel*

Pesten is een goed bewaard groepsgeheim: (bijna) iedere leerling weet dat in de groep wordt gepest, toch durft niemand het aan docent of ouder te vertellen. De medewerkers op school weten dus ook niet altijd dat er in de groep wordt gepest. Wanneer ongewenst gedrag gesignaleerd wordt, wordt het lang niet altijd als pesten geïnterpreteerd.

5. *de ouders*

Wanneer kinderen worden gepest, durven ze (omdat ze onder druk staan) vaak niet aan hun ouders te vertellen dat hen dit overkomt. Ze kunnen bang zijn dat hun ouders naar school gaan, het aan de mentor vertellen en dat deze het verkeerd aanpakt. Ze schamen zich vaak dat hen dit overkomt. Soms denken ze dat ze het gedrag van de pester zelf hebben uitgelokt en het dus verdienen gepest te worden.

Uitvoering van het Pestprotocol

Pesten is onacceptabel en vraagt om een duidelijke en krachtige reactie vanuit de school. De grote vraag is hoe dat het beste kan en vooral ook hoe we dat als team het beste kunnen aanpakken. Om pesten zowel in preventieve zin als in curatieve zin aan te pakken is het nodig dat alle partijen betrokken worden bij de uitvoering van het beleid. We spreken dan van een vijfsporen aanpak.

Het pestprotocol vormt de verklaring van het DaCapo College waarin is vastgelegd dat pestgedrag op school niet wordt geaccepteerd en volgens een vooraf bepaalde handelwijze wordt aangepakt. Ouders worden via de digitale schoolgids en mondeling door de mentoren op de hoogte gebracht van dit pestprotocol.

Uitgangspunten

Een dergelijk protocol kan alleen functioneren als aan bepaalde voorwaarden is voldaan:

- Pesten moet als een probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen: docenten, onderwijsondersteunend personeel, ouders en leerlingen.
- De school is actief in het scheppen van een veilig, pedagogisch klimaat waarbinnen pesten als onacceptabel gedrag wordt ervaren.
- Docenten en onderwijsondersteunend personeel moeten pesten kunnen signaleren en vervolgens duidelijk stelling nemen tegen het pesten. De mentor moet te allen tijde op de hoogte worden gebracht van vermoedelijk pestgedrag.
- De school dient te beschikken over een directe aanpak wanneer het pesten de kop opsteekt (het pestprotocol).
- De school ontplooit preventieve (les)activiteiten.

De vijfsporenaanpak

Dit houdt in:

1. De algemene verantwoordelijkheid van de school

- Dit pestprotocol zorgt ervoor dat de locatieleiding, de mentoren, de docenten en het onderwijsondersteunend personeel voldoende informatie hebben over het pesten in het algemeen en het aanpakken van pesten.
- De school werkt aan een goed beleid rond pesten, zodat de veiligheid van leerlingen binnen de school optimaal is.

2. Het bieden van steun aan de jongere die gepest wordt

- Het probleem wordt serieus genomen en de mentor wordt ingeschakeld.
- De mentor probeert uit te zoeken wat er precies gebeurd is.
- De mentor en de leerling zoeken naar mogelijke oplossingen.
- Bij herhaling van het pestgedrag overlegt de mentor/coach met de leerjaarcoördinator of zorgfunctionaris, welke hulp vanuit de interne ondersteuningsstructuur nodig is.

3. Het bieden van hulp aan de pester en het nemen van gepaste maatregelen

- De mentor confronteert de jongere met zijn gedrag en de gevolgen hiervan voor de pester.
- De mentor wijst op de gevolgen van het pestgedrag voor de gepeste.
- De mentor wijst op het gebrek aan empathisch vermogen dat zichtbaar wordt in het gedrag.
- Het aanbieden van hulp door de leerlingbegeleider, mentor, leerjaarcoördinator, vertrouwenspersoon, maatschappelijk werker, gedragsdeskundige en schoolagent.
- Bij aanhoudend pestgedrag wordt een melding gemaakt bij de schoolagent.

4. Het betrekken van de middengroep bij het probleem

- De mentor bespreekt met de klas het pesten en benoemt de rol van alle leerlingen hierin.
- De mentor bespreekt met de klas mogelijke oplossingen hoe zij kunnen bijdragen aan verbetering van de situatie.
- De mentor blijft de situatie nauwlettend volgen en bespreekbaar houden.

5. Het bieden van steun aan de ouders

- Ouders die zich zorgen maken over pesten worden serieus genomen.
- De school werkt samen met de ouders om het pesten aan te pakken.
- De school geeft adviezen aan de ouders in het omgaan met hun gepeste of pestende kind.
- De school verwijst de ouders zo nodig naar deskundige hulpverleners.

De ouders van leerlingen die gepest worden, hebben er soms moeite mee, dat hun kind aan zichzelf zou moeten werken. Hun kind wordt gepest en dat moet gewoon stoppen. Dat klopt, het pesten moet stoppen. Echter een gepest kind wil zich niet alleen veilig voelen op school; het wil ook geaccepteerd worden. Het verlangt ernaar om zich prettig en zelfverzekerd te voelen. Daar kan begeleiding of een training aan bijdragen.

Preventieve maatregelen

- De mentor bespreekt aan het begin van het schooljaar het pestprotocol in de klas. Het onderling plagen en pesten wordt hierbij genoemd en onderscheiden. Ook wordt duidelijk gesteld dat pesten altijd gemeld moet worden bij de eigen mentor en niet als klikken maar als hulp bieden of vragen wordt beschouwd.
- In alle leerjaren besteedt de mentor aandacht aan (digitaal) pesten (bijv. door de inzet van de methode Meidenvenijn of informatieve films). Door het formuleren van positief gestelde vragen geeft de klas duidelijkheid over hoe ze met elkaar om willen gaan.
- Vragen zoals 'Hoe ziet een leuke klas eruit?' of 'Hoe wil je zelf behandeld worden?'
- Indien een mentor of docent daartoe aanleiding ziet, besteedt hij expliciet aandacht aan pestgedrag in een groepsgesprek. Hierbij worden de rol van de pester, het slachtoffer, de meelopers en de stille getuigen benoemd.
- Van de gesprekken rond pesten worden aantekeningen gemaakt, die door de mentor worden vastgelegd in het leerlingvolgsysteem (Somtoday/Presentis) van zowel de pester als het slachtoffer.
- Het preventief aanbieden van sociaal-emotionele vaardigheidstraining zoals Rots&Water en SoVa training (gegeven door een gespecialiseerde begeleider), voor leerlingen die door de mentor worden geselecteerd/voorgedragen.
- Het voorbeeldgedrag van de docent in de les en van de medewerkers van de school is belangrijk. Leerlingen worden minder gepest in een klimaat waar rust heerst en duidelijkheid over de omgang met elkaar. De basis is het handhaven van de schoolregels zoals die in de schoolgids vermeld staan.
- Het is belangrijk om het pestprotocol, een onderdeel van Schoolveiligheidsplan, bij leerlingen, ouders en medewerkers van de school bekend te maken. Het pestprotocol is toegankelijk door hiernaar te verwijzen in de digitale schoolgids en het te publiceren op de website. Het is onderdeel van het beleid van de school waardoor het regelmatig besproken, geëvalueerd en eventueel aangepast wordt.

PLAN NA EEN MELDING VAN PESTEN

A. De mentor

1. Wanneer het pesten plaatsvindt in klassenverband, praat de mentor eerst met de gepeste en later met de pester apart. Vervolgens organiseert de mentor een gesprek tussen beide leerlingen en probeert tot goede afspraken te komen. Wanneer het pesten klas overstijgend plaatsvindt, zal de leerjaarcoördinator ingeschakeld worden.
2. De mentor bespreekt direct dat, bij het schenden van de afspraken, er vervolggesprekken zullen plaatsvinden (B.2.).
3. De mentor praat met de klas. Dit is belangrijk in verband met het herstellen van de groepssfeer en om te benadrukken welke verantwoordelijkheid ieder groepslid heeft.
4. Indien het probleem zich herhaalt, meldt de mentor het gedrag aan de Leerjaarcoördinator/ zorgfunctionaris. Zij bespreken de reeds ondernomen acties. Deze acties zijn vastgelegd in het leerlingvolgsysteem (Somtoday/Presentis).

B. De zorgfunctionaris/ Leerjaarcoördinator

1. De zorgfunctionaris/ leerjaarcoördinator wordt door de mentor benaderd, bij herhaling van het pestgedrag.
2. Er volgen twee gesprekken: een gesprek met de pester en de gepeste leerling en indien nodig worden ook de ouders van beide partijen betrokken.
3. In deze gesprekken is het doel driedig: confronteren van gedrag, mogelijk achterliggende problematiek op tafel krijgen en helderheid geven over het vervolgtraject bij herhaling van pesten. Deze acties zijn vastgelegd in het leerlingvolgsysteem (Somtoday/Presentis).

C. Melding

1. Wanneer bovenstaande stappen weinig tot geen effect hebben gehad bij de pester, wordt er door de locatieleiding melding gemaakt bij de schoolagent. Deze gaat in gesprek met de betrokken leerlingen en maakt afspraken en neemt vervolgstappen indien dat noodzakelijk is. Deze acties worden vastgelegd in het leerlingvolgsysteem (Somtoday/Presentis).
2. De zorgfunctionaris overlegt met het zorgteam welke externe hulpverlening eventueel geraadpleegd en ingeschakeld kan worden voor zowel de pester als de gepeste leerling. Deze acties zijn vastgelegd in het leerlingvolgsysteem (Somtoday/Presentis).
3. Naast het maken van een melding bij de schoolagent kan een leerling worden geschorst wanneer dat door de locatieleiding noodzakelijk wordt geacht (zie protocol schorsing en verwijdering).

De taak van vakdocenten / onderwijs ondersteunend personeel

De vakdocenten hebben vooral een signalerende rol. Wanneer zij pesten waarnemen of redenen hebben om pesten te vermoeden, wordt van hen verwacht dat zij hierop adequaat reageren en een schriftelijke melding (via email) doen bij de mentor.

Auteur: werkgroep Schoolveiligheid